

Krizový plán při podezření na týrání či zneužívání dítěte či syndromu CAN

Škola:

Základní škola Veselí nad Lužnicí, Čs. Armády 210, okres Tábor

Školní rok:

2020/2021

Ředitelka školy:

Mgr. Ilona Vránková

Školní metodik prevence rizikového chování:

Mgr. Dana Nováková

Mgr. Filip Heyduk

Termín seznámení pedagogických pracovníků s Krizovým plánem školy:

pedagogická rada – září 2020

Termín seznámení žáků s Krizovým plánem školy:

září 2020

Termín seznámení rodičů s Krizovým plánem školy:

třídní schůzka po navrácení dětí do škol

Fyzické týrání

Jedná se nejen o vědomé tělesné ubližování dítěti, ale také nezabránění takovému zacházení s dítětem. Představuje vlastně všechny nepřiměřené akty násilí na dítěti. Zahrnuje vedle hrubého útoku na dítě, jehož důsledkem je tělesné zranění, trvalé poškození dítěte nebo dokonce úmrtí dítěte, také pravidelně užívané tělesné trestání dítěte užívané jako převažující výchovný prostředek.

Formy:

- nepřiměřené bití rukou (pohlavky, facky) či různými nástroji (vařečka, řemen)
- kopání do dítěte, údery pěstí (má často za následek poranění vnitřních orgánů)
- popáleniny (např. cigaretou), opaření horkou vodou
- bodné rány (často nůžkami)
- vytrhávání vlasů, nepřiměřené tahání za ušní boltce - způsobující trhliny
- odmrštění, odhození dítěte
- škrcení, dušení
- svazování, připoutání
- silné třesení, zejména s malým dítětem
- odnímání spánku, potravy

Psychické týrání

Představuje takové chování vůči dítěti, které má negativní dopad na citový vývoj dítěte, vývoj jeho chování, osobnosti a sebehodnocení či negativní dopad na rozvoj interpersonálních vztahů. Psychické týrání v podstatě vždy provází ostatní diagnostické kategorie syndromu CAN - fyzické týrání, sexuální zneužívání, šikanování, navíc se může vyskytovat samo o sobě.

Formy:

- časté nadávky, ponižování, zesměšňování, opovrhování
- výhrůžky, cílené vyvolávání strachu u dítěte
- odmítání dítěte, citová deprivace, citové vydírání (př. "Když se nebudeš učit, utrápíš mě", "Když budeš zlobit, zabije mě to")
- permanentní srovnávání s úspěšnějším sourozencem
- nepřiměřené zatěžování dítěte domácími povinnostmi či péčí o sourozence
- požadavek nereálných výkonů - ve škole, v oblasti zájmové (sport, hudba aj.)
- násilná izolace, nepřiměřené oddělení dítěte od vrstevníků či ostatních osob

Obsáhlou diagnostickou kategorií tvoří psychické týrání v souvislosti s předrozvodovou, rozvodovou a porozvodovou situací rodičů, kdy bývá dítě

vystaveno dlouhodobé a nepřiměřené zátěži vzniklé v souvislosti s rozvodem. Tato problematika zahrnuje především:

- zatahování dítěte do konfliktů mezi rodiči, zneužívání dítěte jako "svědka" ("To on mě přeci napadl", "Ona si začala")
- získávání dítěte na svou stranu, negativní ovlivňování dítěte proti rodiči
- bránění ve styku dítěte s druhým rodičem
- nepřipravení dítěte žádoucím způsobem na styk s druhým rodičem

Sexuální zneužívání

Každé nepatřičné vystavení dítěte sexuálnímu kontaktu či chování, které vede především k uspokojování sexuálních potřeb zneuživatelé. Dítě je zákonem plně chráněno před sexuálními kontakty v jakékoliv formě až do svých 15ti let. Věková hranice není stanovena tam, kde je zneužíváno závislosti jedné osoby na druhé. Sexuální zneužívání zahrnuje všechny formy chování se sexuálním podtextem, tedy i ty, kdy dítě na první pohled nestrádá - dítě může některé formy sexuálního zneužívání prožívat jako relativně tělesně příjemné, ale i tehdy má sexuální zneužívání závažný negativní dopad na další psychický vývoj dítěte!

Zneuživatelé může být v podstatě kdokoliv, avšak mnohem častěji to bývá osoba, kterou dítě dobře zná - osoba příbuzná či rodinně dobře známá, méně často pak osoba zcela neznámá, cizí. Zneuživatel může působit na okolí dobrým dojmem, může zastávat v zaměstnání prestižní místo, mít dobré vystupování na veřejnosti.

Formy:

- **bezkontaktní sexuální zneužívání:**
- obnažování se před dítětem, masturbace před dítětem, setkání s exhibicionistou
- pozorování nahého dítěte za účelem vlastního sexuálního vzrušení, uspokojení
- vystavení dítěte sledování pornočasopisů, pornofilmů
- přinucení dítěte sledovat soulož
- **kontaktní sexuální zneužívání:**
- osahávání či líbání dítěte na intimních místech, laskání prsou, genitálií
- nucení dítěte, aby manipulovalo pohlavními orgány svými či zneuživatelé
- orální, anální sex
- sexuální styk (včetně znásilnění)
- **komerční sexuální zneužívání:**
- zneužití dítěte k dětské pornografii
- zneužití dítěte k dětské prostituci

Zanedbávání

Znamená takový nedostatek péče, který zapříčiňuje vážnou újmu na vývoji dítěte, a

to v oblasti tělesné i duševní.

Formy:

tělesné zanedbávání

neuspokojování tělesných potřeb dítěte (nedostatek přiměřeného jídla, pití, přístřeší, oblečení, nedostatečná lékařská péče, zanedbávání prevence - př. povinného - očkování)

citové zanedbávání

neuspokojování citových potřeb dítěte, nedostatek náklonnosti, lásky

zanedbávání výchovy a vzdělání

neustálá neodůvodněná absence ve škole, nepřiměřená dětská práce bránící naplňování vzdělávání

zanedbávání dozoru

ponechání zejména malých dětí bez adekvátního dohledu

Šikanování

Agrese (fyzická i verbální) vůči jedinci slabšímu fyzicky nebo v závislém postavení.

Formy:

- ponižování, zesměšňování nepřiměřenými či nesplnitelnými úkoly
- vynucování "poslušnosti"
- přinucení vykonávat práci za "silnějšího"
- vydírání, vyžadování finančních či jiných materiálních služeb

Systemové týrání (druhotné ponižování)

Je týrání dítěte tím systémem, který původně vznikl na ochranu dítěte.

Formy:

- opakovaná, nadbytečná lékařská vyšetření (zdravotnické instituce)
- ponižování, přetěžování, neadekvátní přístup k dítěti (instituce školské)
- zanedbávání či špatná péče v kolektivních zařízeních (jesle, MŠ, ZŠ, dětské domovy)
- rozhodování o osudu dítěte bez dostatečné objektivní informovanosti o situaci, oddělení dítěte od rodiny tam, kde to není nevyhnutelně nutné (OPD, soudy)
- nadbytečné přetěžování či trauma způsobené dítěti při kontaktu s policejním, soudním systémem (opakování výslechů, konfrontace s dospělým)

Sekundární viktimizace

Druhotné zraňování a vystavování dítěte nadbytečné psychické zátěži v průběhu vyšetřování pro syndrom CAN = dítě jako oběť trestného činu se stává ještě obětí vyšetřování.

Formy:

- opakované výpovědi
- nedůvěra v to,co dítě říká
- obviňování dítěte ("a ty jsi ho svedla") přenášení zodpovědnosti na dítě
- odebrání dítěte z rodiny

Münchhausenův syndrom by proxy

Vymyšlení či zveličování příznaků somatického či duševního onemocnění nebo postižení a v důsledku toho opakování vyšetření či léčení v míře, která neodpovídá objektivní skutečnosti.

Tyto problémy může dospělý, např. rodič přenést na dítě. Dospělá osoba má pak v takovém případě nějaké výhody (např. pobírá dávky , okolí ho lituje...).

- násilí vůči dítěti je v tomto případě projevem neschopnosti zvládnout problémy v rodině a vybijením si vzteku na nejslabším článku rodiny, kromě bití, pohmožděnin, zlomenin, jsou děti vystaveny nadávkám, ponižování nebo i strašení, šikaně

Projevy ohroženého dítěte

Změny v chování

- celková stísněnost a nezáměr o dění kolem
- zvýšená opatrnost v kontaktu s dospělými
- vyhýbání se školním a mimoškolním aktivitám
- nápadně lhostejné postoje, výroky typu „mně je to jedno“
- agresivní napadání a šikanování vrstevníků
- zvýšená citová dráždivost a agresivní projevy na sebemenší podněty
- potíže se soustředěním a zhoršení prospěchu ve škole
- váhání s odchodem domů po vyučování
- neomluvené absence ve škole
- odmítání jídla nebo přejídání
- sebepoškozování
- útěky z domova

Známky na těle dítěte

- opakovaná zranění včetně zlomenin
- modřiny
- řezné rány
- otoky částí těla, například rtů, tváří, zápěstí
- stopy po svazování
- otisky různých předmětů na těle

- natrnutí ucha
- otisky dlaně a prstů
- stopy po opaření nebo popálení cigaretou

Některé známky zanedbávání:

- trvalý hlad
- podvýživa
- chudá slovní zásoba
- špatná hygiena
- zkažené zuby a časté záněty dásní
- dítě není očkované proti nemocím
- nevhodné oblečení vzhledem k počasí
- nedostatek dohledu – dítě je večer doma samo, venku pobývá dlouho do tmy a bez dozoru apod.
- vyčerpanost, přepracovanost
- s dítětem se nikdo neučí, nezajímá se o jeho školní povinnosti vyhození z domova

Některé projevy zanedbávaného dítěte:

- má chudé nebo velmi špatné vztahy s rodiči
- touží po citu a pozornosti jakéhokoliv dospělého (nedělá rozdíly mezi blízkými a cizími lidmi, vrhá se k cizím dospělým, odešlo by s nimi)
- je neobvykle unavené až apatické, někdy naopak nezvládnutelné
- všechno jí hltavě a hladově
- chodí za školu nebo do ní chodí pozdě
- má potíže s učením
- zdráhá se odcházet domů
- houpá se, cucá věci nebo prsty, kýve hlavou
- žebrá o jídlo, peníze nebo jiné věci

Bezpečnostní plán

- podezření nebo výskytu na syndrom CAN, musí být vždy informována ředitelka školy, metodik prevence
- žák - oběť může o své situaci říci tomu, ke komu má důvěru, v případě školy to může být kterýkoliv zaměstnanec školy, který tyto informace předá školnímu metodikovi prevence, výchovnému poradci školy nebo členu vedení školy
- při řešení spolupracuje metodik prevence s výchovnou poradkyní a třídním učitelem

- budou-li shledány okolnosti nasvědčující tomu, že se jedná o domácí násilí, škola neprodleně podnikne kroky, aby zabránila v pokračování domácího násilí tím, že neprodleně informuje Policii ČR a příslušný OSPOD
- podle konkrétní situace žák – oběť dostane poučení, jak postupovat dále, poučení zajišťuje školní metodik prevence, výchovný poradce školy nebo člen vedení školy (např. informace o tom, komu volat v případě přímého ohrožení, předat potřebná telefonní čísla, informace, kam se uchýlit v případě potřeby rychlého úniku apod.), neučiní-li tak Policie ČR, je třeba postupovat v souladu s pokyny orgánů činných v trestním řízení a těmito pokyny se řídit

Doporučené odkazy:

Dětské krizové centrum, tel: 241 484 149

Internetová poradna: problem@ditekrize.cz

Linka bezpečí, tel: 800 155 555

Linka důvěry RIAPS: 222 580 697, linka@mcssp.cz

www.capld.cz/linky.php